

Milli Kültür Araştırmaları Dergisi (MİKAD) / Cilt 4 - Sayı 2

Sorumlu Yazar: Kübra İNAN / Sosyolog, kbrinann@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-3652-460X

Atıf: İNAN, K.(2020). Gümüşler Kasabası, Milli Kültür Araştırmaları Dergisi, Cilt4, Sayı2, 130-168

GÜMÜŞLER KASABASI

(Yattığı ahır sekisi, çağırdığı İstanbul türküsü)

Resim 1: Gümüşler Beldesinin Genel Görünümü

Giriş

Gümüşler Beldesi tarihi, kültürel, ekonomik ve siyasal hayatı olarak tarihin eski çağlarından itibaren vardır. Buna rağmen büyük oranda sadece turizm üzerinden hatta turizm açısından da manastır üzerinden yazılı ve ayrıntılı olarak yer almaktadır. Oysa böyle tarihi bir beldenin örf, adet, gelenekleri, kültür hayatı yaşamlarının bütün boyutlarıyla tarihi öneminde yer alması gerekmektedir. Bu somut tespit beni doğduğum bu güzel beldeye karşı sorumlu olmaya götürdü. Buradan hareketle ilk kez, dağınık olan ve hak ettiği önemi olmayan beldenin bütün özelliklerini yazmaya karar verdim.

İlk olarak, bunu bir makalede ele alarak ana hatlarıyla genel özelliklerini yazmayı tasarladım. Monografi metodu kullanarak bunu gerçekleştirmeye çalıştım.

Eğer, kentin büyükleri imkân tanırrsa bu yazımı ileride bir proje çerçevesinde kitaba dönüştürerek ayrıntılı olarak ve derinlemesine tüm nitelikleriyle yazmayı düşünüyorum.

1.Tarihçe

Gümüşler Kasabası, günümüzde önemli bir tarihi, turistik bir belde olmasına rağmen tarihçesini araştırdığımızda yeteri kadar kaynakların da olmadığı, bağı olan kaynaklarında derli toplu olarak bir arada bulunmadığı bir konumdadır. Bu çalışmadaki amacım bunları toparlayarak, onun tarihçesini yeniden bir araya getirip yazılı hale getirebilmektir. Bu araştırma, bu noktadan baktığımızda yeteri kadar kolay olmamaktadır. Yazılı kaynakların sınırlı oluşu bizi sözlü kaynaklara götürmektedir. Sözlü kaynaklarda da kasabada yaşayan en yaşlı insanlardan, büyüklerden, dedelerimizden, babalarımızdan ve onlardan aldıklarını anlatan kanaat önderlerinden yola çıkarak gümüşlerin tarihini ortaya koymaya çalışacağım.

Gümüşler 'de yerleşmenin tarihi geçmişi Roma dönemine dayanır. Bizans kaynaklarında “Tacias”, Arap kaynaklarında “Macida” olarak geçen yerleşme Gümüşler kasabasında lokalize olmaktadır. Yerleşme ilk olarak Ören Dersi'nin açmış olduğu vadinin kuzey yamacında tüflerin oluşturduğu yamaçta teşekkül etmiştir. Buradaki eski meskenler büyük oranda tüflere oyulmuştur. Hali hazırdaki yerleşme, bu eski nüve çevresinde vadi yamacı boyunca uzanmış olan Eskiğümüş Köyü ile aynı vadinin güney yamacında 16. yüzyıldan sonra teşekkül etmiş olan Merkepli Köyü'nün birleşmesiyle teşekkül etmiştir. Yerleşmenin içerisinden geçen Ören Dere'nin yukarı havzasında çevre yerleşmelerle birlikte bir zamanlar Çukurova çevresinden de önemli miktarda nüfus çekmiş olan tümünü yayları yer almaktadır. (Toroğlu, 2006, s.366)

Başkan Recep Çaymaz anlatıyor: *Şimdiki Gümüşler Beldesi olarak tanımlanan yer eskiden bir yerleşim yeri değil, bir manastır, bir ibadethane olarak bilinmektedir. Daha sonra manastır, 1072 Niğde fethedildikten sonra o dönemde üç ay kuşatılmış, üç aylık bir kuşatma sonunda direk alınamamış fakat kendisi teslim olmuştur. Niğde 1072 de fethedildikten sonra yavaş yavaş Türkler bu bölgeye yerleşmeye başlamıştır. Bu bölgeye yerleşen Türkler öncelikle merkezinde odaklanmışlardır.*

Niğde'de 1914'e kadar Rumlar, Ermeniler yaşamıştır. Bu bölgeye daha sonra Müslümanların da gelmesi ile birlikte Ermeniler, Rumlar ve Türkler birlikte yaşamaya başlamıştır.

Gümüşler, Niğde il merkezinden yerleşen o nüfusun uzaktaki tarlaları, ekin ettikleri, farklı ürünler yetiştirdikleri, uzak olarak gördükleri tarlaları bölgesi konumundaydı. Daha sonra il merkezinde yer bulamayan gruplar manastırın üzerinde yer alan takka dediğimiz ama adı tekke' den gelen o bölgeye yerleşmişlerdir. Takka, şimdiki Gümüşler beldesi olarak tanımlanan yerin ilk yerleşim yeridir. Takka bölgesine ilk olarak sekiz ya da on iki ailenin yerleştiği söylenmiştir. Bu ailelerin şunlar olduğu söylenmektedir; Abdiler(Öcal), Kösehasanlar(Keser,Onat), Tuluhtar(Kılıç), Çayvazlar(Çaymaz), Gebelek(Gebelek), Civeciler(Aydın), Feratlar, Hatıplar(Tuncer, Soysal), Emiroğulları(Demir), Şamlıoğulları (Şamlılar, Kirazcı), Kayalioğulları, Alibabalar(Özdemir) olduğu söylenmektedir. O bölgeye yerleşen ailelerin bölgeyi tercih etme sebebi, eşkiyaların saldırılarında dolayı, dört bir yanı kapalı bir bölge olmasından kaynaklıdır ve bu saldırıları önlemek için evler yan yana ve iç içedir.

Resim 2: Köyün en eski yerleşim yeri, Takka'dan görünüm.

Daha sonra Gümüşler de zaman içerisinde yavaş yavaş aşağı doğru köyün şimdiki meydanı dediğimiz Köprübaşı, Kızıldam'a ve Değirmenardı ve dahi ardından da Çayın Önü dediğimiz Avlanlı sokağa yerleşimler olmuştur. Avlanlı Sokağa, Akdoğanlar Niğde'den gelip yerleşmişlerdir. Böylelikle gümüşler genişlemeye ve çoğalmaya başlamıştır. İnsanlar ekmeye, dikmeye, yaylaya çıkıp hayvancılık yapmaya başlamıştır. Ve burası belli bir süre sonra köy vaziyetini almıştır.

Kasabamızda sadece Akdoğan ailesi değil, ilk kuruluşunda yer almayı sonradan gelip yerleşerek yine kurucu sülaleler şeklinde günümüze kadar varlığını sürdürmüş önemli aileler vardır. Bunlar: Özbayramlar, Paltalar, Çiçekler, Öztürkler, Ünlüler, Önerler, Şahinerler(Niğde'den gelme) önemli ailelerin günümüze kadar varlığını sürdürmesi, kasabanın gelişmesi açısından vazgeçilmez olmuşlardır. Gümüşler'e gelen aileler farklı yerlerden(boylardan) gelmişlerdir. Gelişleri parçalı parçalı ayrı sülaleler şeklinde gerçekleşmiş ve burada bir araya gelerek köyü kurmuşlardır.

Gümüşlerin ilk adı, insanlar Takka bölgesine yerleştiğinde "Gıldırabali" olarak geçmektedir. Esas yerleşim yeri olan o bölgeler, Eskigümüş Mahallesi'dir. Günümüzde Yenigümüş Mahallesi dediğimiz, eski adıyla merkepli (mürekkepliden çevrilme olduğu söylenmiştir.) o dönemlerde yoktur. Köye gümüş denme sebebi, bu bölgede, Ören Yaylası'nda gümüş madeninin tespitinden sonra gümüş madeni çıkmaya başlamıştır. Gümüş madeni çıkarken de eskiden motorlu taşıtlar olmadığı için maden çıkartıldığı yerden katırlarla ve eşeklerle çekilmiştir. Bu bölgeye dışarı bölgeden eşeği, katırı olan insanlar çalışmaya iş bulmaya gelmişlerdir. İnsanlar geçimlerini maden çekerek sağlamışlardır. Şimdi Yenigümüş dediğimiz yer o zamanlar boş olduğu için o insanlar oraya yerleşmiştir. Maden işi bittikten sonra bile yerleşenlerin büyük bir bölümü burayı terk etmemiş ve burada yerleşik hale gelmişlerdir. Tekke'den başlayan yerleşim macerası, madenle beraber devam ederek yeni aile grupları ile birlikte Gümüşler, büyük bir köye dönüşmüştür. Adını gümüş madeninden alarak Gümüşler Köyü olmuştur.

Halkın çoğunluğu hayvancılık yapmaya devam ederken, literatürde mağara dediğimiz, bugün bizlerin keler(kiler) dediği yerlerde dedelerimiz yaşamlarını sürdürmüş ve ahır sekisi dediğimiz yerlerde kalmışlardır. Hayvancılık yaptıklarından, hayvanların doğal sıcaklığı olduğu için aynı odada hayvanlarla birlikte yaşamışlardır. Ahırın içinde bir seki(yerden yüksek bir yer) ve bu sekiyi yatak olarak kullanmışlardır. Uzun yıllar içerisinde mağaradaki yaşamdan bugünkü yaşam haline gelmişlerdir.

Dedelerimizin bir bölümü Gıldırabalı dediğimiz Takka bölgesinden, diğer bölümü de maden macerasından başlayarak bu zamanlara gelmişlerdir.

Resim 3: Takka Camii' den Görünüm

Başkan Recep Çaymaz devamla: *Ermeni nüfusu 1914' ten sonra Ermenilerin tescille gitmesi ile beraber, o dönemde bütün Ermeniler toplanıp gönderilmiş. Rumlarda mübadele etmiş. Ülkemiz işgale uğradığı dönemde burada bizim ailemiz Gümüşler 'de yaşarken hemen yanımızda Aktaş'ta Rum aileleri yaşıyormuş. Aktaş Rum Köyü, Gümüşler Türk Köyüymüş. O dönem Yunan İzmir'i işgal ediyormuş. Rumların çok fazla toprakları yokmuş. Rum aileler bizim ailelerin yanında kalıyormuş. Burada Türklerin yanında çırak olarak çalışırlarmış.*

Annem anlatırdı, Rum kızlarla arkadaşmış. Bu arada kültür alışverişleri de oluyormuş. Biz Rumlardan, Rumlar da bizden bir şeyler öğreniyorlarmış. Hatta Yunanistan'da onca Türkçe kelime var. Yunanlıların İzmir'i işgali ile birlikte burada, Rum köylerinde, Rumlar buranın mallarını bölüşmüşler. Rumlar gümüşlere gelip başkalarının malını kendi ailelerine bölüştürmüşler.

Başkan annesinden aktardığına göre: *Arkadaşımın çok iyi anlaşırken Yunan işgali ile beraber şırmarmaya başladılar diyor. Rum arkadaşları, önce bizim yönetimimizde yaşarlarken, Yunan başkanı(venizeloz dedemiz) gelecek sizi buradan kovalayacak derlermiş.*

Küçük bir köyken mescidimiz varmış. Mescitte Cuma günü erkekler namaz kılmadan önce Kayabaşı'na nöbetçi dikerlermiş. Aktaş'tan buraya erkekler namazdayken saldırı olur diye. Bu arada benim dedem Mehmet Ağa'dır. O dönemde büyük ağalardan.

Aktaş'ta ki kilisede Rumlar para topluyorlar, bunlar para toplayıp 3 tane fedai tutuyor. Aktaş'taki Rumla 3 tane fedai plan yapıyor. Mehmet Ağa'yı düğüne davet edelim demişler. Çünkü Rumlar Abdülerin Mehmet Ağa'dan korkarlarmış baskın yapamazlarmış. Bunu öldürürsek sonrakiler karşı koyamaz, düşüncesi varmış. O zamanlar karşılıklı düğüne gidilirmiş, birlikte içerlermiş. Mehmet Ağa yanında iki tane Eskiğümüşlü adamla Aktaş'a düğüne gidiyor. Yiyorlar içiyorlar bunları sarhoş ediyorlar. Düğünden dönerken karşılıklarına 3 tane Fedai çıkıyor. Kısa kılıçlarla vuruşmaya başlıyorlar. Dedem kendine düşeni altına alıyor. Kolunu etkisiz hale getiriyor. Ve böylelikle 2 tane fedaiyi oradan kaçıyor. Daha sonra Yunanlıların denize dökülmesi ile beraber havaları da aşağı iniyor. Hatta dedem bir gün eşeğiyle Niğde'ye gitmiş. Çok soğuk bir günmüş. Bir eli etkisiz hale getirilen fedainin kuşağı çözülüyor,

elinden dolayı kuşağını yapamadığı için Mehmet Ağa ona yardım ediyor kuşağını bağıyor. Sonra adamı atına bindirip gönderiyor yani burada Türklerin düşmanına bile düşmanca yaklaşmayıp yardım ettiği, barış konusunda Türklerin Şuuru, iyi niyetleri anlaşılmiş oluyor.

Başkan Recep Çaymaz devamla: *Daha önceden burada bizden önce bir köy varmış salgın hastalıktan ölenler olmuştur. Gerçeklik durumu nedir bilmem. Yani bu Gümüşler Köyü Gıldırabağlı'den önce burada bu bölgede Osmanlı döneminde bir köyün kurulduğu fakat o dönemin salgın hastalığından dolayı köyün tamamen yok olduğu söyleniyor. Hatta bazıları anlatır ki: Kalanları da asker gelmiş, veba oldukları için üstlerine evleri yıkmışlar diye laf edilir. O salgın hastalığın çevreye yayılmaması için. Ondan sonra yeniden buranın kurulduğu söylenir.*

Andavalı gördüm Rum kökü bu bölgenin yerlileri Rumlar olduğu için bu bölgede mesela andaval olsun yeni adıyla Aktaş olsun buralar Osmanlı arşivlerinde ve Osmanlı haritalarında görülüyor yani bölge Rum yerleşim yerleri bunlar daha sonra Türklerin 1072'deki Fethi ile beraber 1072 de Türkler Anadolu'dan buraya gelmeye başlıyor. Bu yerleşimle Gümüşler 'de belli aileler de nasibini almış. Benim tahminimce burada oğuzların farklı boylarından insanlar var. Bu 8 ailenin farklı boylardan geldiğini düşünüyorum. Bizim Gümüşler 'deki insanların köken olarak oğuzlardan gelmiş kökü Türk fakat Hangi boy olduğunu bilmiyorum. Dedelerimiz, dedelerimizin annesinin Lehçe ve konuşması Türk Oğuz dilinin ana dili.

1957'de gelen büyük sel felaketi ile köyün bir kısmı yıkılmış, buralarda yaşayan halk Evliya Tepesi eteklerine ve Belen yakınlarına yerleştirilmiştir. Bunun üzerine 1958-59' da afet evleri (yeni evler) kurulmuştur. Sel felaketinde evleri yıkılan insanları oraya yerleştirmişlerdir. Ayrıca aynı yıla tekabül eden bir iskân değişimi daha olmuştur. Bu değişim manastırın önündeki ve manastıra engel teşkil edecek yapılar yıkılarak buralarda yaşayanlar iskân evlerine yerleştirilmiştir. Böylece Eskigümüş ve Yenigümüş diye ayrılan köy "Gümüşler Kasabası" olarak birleştirilmiştir.

Gümüşler Kasabası'nın kuruluş yeri 367 İskân, Niğde masif kütlesinin batı yamacında, daimi akışa sahip Ören Dere'nin Niğde Boğazı'na açılan geniş vadisinin iki yamacında ve soğuk kuzey rüzgârlarına kapalı bir mevkide yer almaktadır. Yerleşmenin ilk nüveleri burada genişçe bir taban arazi oluşturmuş vadi tabanını tarım faaliyetlerine ayırarak, bu vadinin kuzey ve güneyinde kalan yamaçlar üzerinde yayılmıştır. (Toroğlu, 2006, s.367)

1958 yılında Gümüşler, belediye kazanmıştır. Belediyenin kuruluşundan bugüne yedi Belediye Başkanı görev yapmıştır. Bu belediye başkanları; İzzet Ecemiş, İbrahim Eren, Süleyman Özyaman, Durmuş Sipahioğlu, Talip Akdoğan, Mustafa Şahiner, Bayram Akdoğan ve son olarak bugünkü sekizinci belediye başkanı olarak Recep Çaymaz görev yapmaktadır.

Gittikçe büyüyen Gümüşler, başkanla, yabancılar için cazibe merkezi olmuştur.

Resim 4: Günümüz Belediye Başkanı Recep Çaymaz ve Belediye

2.Kasabanın Coğrafi Konumu

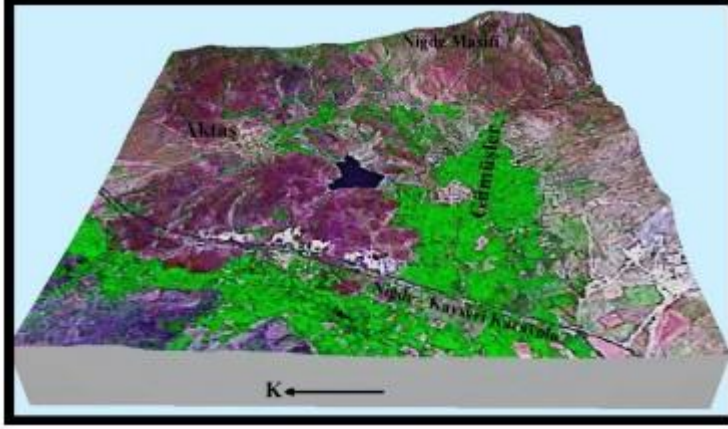
Gümüşler kasabası Niğde iline bağlı tarihi, ekonomik kavşak noktasında bir beldedir. Kasaba il merkezinin güneydoğusunda 8 km. uzaklıkta bir vadiye kurulmuştur. Buraya, eski Andaval yolunun karşısında ve Niğde-Kayseri yolundan ayrılan 4 km'lik bir asfalt yolla ulaşılır. Niğde'nin 40000 dekar arazisi ile Niğde merkeze bağlı en büyük belde Gümüşler Beldesidir. Gümüşler, bir tarafı Niğde'nin içinde bir tarafı bor, bir tarafı çamardı ile sınırı olan bir beldedir. Bir il, iki ilçe ile sınırı olan bu belde aynı zamanda birçok köy ile de sınırı vardır. Halaç, üç kapılı, dokuzlar gibi köylerin geçiş yeridir.

Kasaba, iki mahallenin ortasından geçen dere(çay) ile ikiye ayrılmıştır. Bu dere iki mahallede sınır kabul edilmiştir. 1957'de sel felaketinden sonra yıkılan yerler sonucu insanlar Evliya Tepesi eteklerine ve Belen yakınlarına yerleştirilmiştir. Böylelikle Eskigümüş ve Yenigümüş olarak ayrılan yer Gümüşler Kasabası olarak birleştirilmiştir.

Kasaba çevresinde yüksek dağlar vardır. Güney kısmı daha yüksek olup Ölü Kayası, İtulamaz Dağları ile çevrilmiştir. Evliya Tepesi ve Toy Tepesi kasabayı iki yandan çevreler.1989 yılında Toy Tepesinde kooperatif evlerinin temeli atılıp, yerleşim alanı genişletilmiştir.

İç Anadolu Bölgesinde yer alan Niğde ilinde karasal iklim tipi görülmektedir. En fazla yağış ilkbaharda düşmekte ve iklim yarı kurak bir özellik göstermektedir. Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır. Yıllık ortalama sıcaklık 10.3°C ile 13.6°C arasındadır. Yıllık ortalama yağış miktarı 339 mm ve yağışlar kışın çoğunlukla

kar şeklinde düşmektedir. Niğde şehri çevresinde olduğu gibi Gümüşler kasabası çevresinde de bitki örtüsü, İç Anadolu'nun bozkır özelliğini yansıtmaktadır. Kasaba içinde ve çevresinde elma, kiraz, kayısı, vişne, ceviz bahçeleri çoğunlukta olduğu için, halkın geçim kaynağını genellikle bağ ve bahçecilik faaliyetleri oluşturmaktadır. Ama günümüzde bahçecilik faaliyetleri ek gelir olarak sürdürülmektedir.

Resim 5: Gümüşler Kasabası'nın kuruluş yeri

3. Ulaşım- Haberleşme

Gümüşler Beldesi, Niğde ilinin stratejik ulaşım kavşaklarından biridir. Eskiden karayolları açısından şehirlerarası ulaşımın en önemli merkezi nüvesini oluştururken, günümüzde özellikle Avrupa'dan Orta Doğu'ya kadar uzanan otopanın Niğde'ye bağlantı yerinin merkezinde hatta komuta kademesinin oluşturabileceği kontrol noktasındadır. Bu nitelikler kasabanın yetiştirdiği ürünlerin ve ekonomik değere sahip olan tüm unsurlarının ya da ihtiyaç duyulan maddelerin temini, ticareti noktasında her türlü olumsuzluğu giderecek, pozitif katkıları olacak bir ağın teşekkül etmesini sağlamaktadır.

Gümüşler Beldesi, ilk yerleşim yeri olduğundan günümüze kadar önemli ulaşım yollarının kavşak noktasında yer almaktadır. Ulaşım, kurulduğundan bugüne gelinceye kadar çağın koşullarına uygun bir gelişim seyri takip etmiştir. Ulaşımlar eskiden motorlu araçların olmadığı dönemlerde eşeklerle, atlarla, at arabalarıyla, katırlarla yapılmıştır. Kış aylarında ulaşım ve haberleşme genellikle yaya olarak yapılmıştır.

Günümüzde ulaşım şekil değiştirmiştir. Büyük otobüsle daha sonra küçük minibüsle günde iki sefer kalkan araç daha sonra ulaşım geliştikçe saatlik ve yarım saate dönmüştür. Günümüzde ulaşım sorunu özel araçların çoğalmasıyla birlikte tamamen ortadan kalkmıştır.

Haberleşme eskiden Niğde il merkezi yakın olması sebebiyle yazılan mektuplar postaneye bırakılırdı. Gelen mektupları da bir postacı gelip dağıtırdı.

Günümüzde haberleşme ise artık telefonlarla sağlanmaktadır. Günümüzde her bireyin kendine ait cep telefonları bulunmaktadır.

Resim 6: Haberleşmeyi sağlayan PTT binası

Eskiden bir ilan verileceği zaman, genellikle bu ilan düğün ilanı olmakla birlikte, düğün sahibinin bir yakını yüksek bir yere çıkıp “Duyduk duymadık demeyin” diyerek düğün olduğunu ilan etmişti. Günümüzde ise ilanlar cami apolyonlarından (hoparlöründen) verilmektedir.

Günümüzde çok kullanılmamasına rağmen kasabamızda hala varlığını sürdüren ankesörlü telefon ve kulübeleri mevcuttur. Makalede zamanının önemli haberleşme fonksiyonunu icra eden bu kulübelerden bir örnek teşkil etmesi hasebiyle resimleyerek burada yer vermenin yararlı olacağını düşündüm.

Resim 7: Haberleşmede geçmişin izi

4.Ekonomik Hayat

Kasabada yaşıyan sakinlerin, günümüzde tarım, hayvancılık yerine devlet memurluğu ve ticarete yöneldikleri aşikârdır. Hülasa bu somut durum özellikle hayvancılık olmak üzere tarımcılığı zayıflatan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Memurluğun yaygınlaşması aynı oranda emekli sayısını da artırmış, günümüzde meyvecilik artık geçim kaynağı olmaktan çıkmış, ek gelir olarak yapılmaktadır.

Gümüşler Kasabasında ekonomik hayat denince akla ilk gelen tarım ve hayvancılık olup son dönemlerde turizm, kısmen de ticaretin önemli yeri olmaya başlamıştır. Ekonomik hayatı bu dört unsur üzerinden incelenmekte fayda mülâhazaları görüyorum. Tarihi, coğrafi ve kültürel dokunun varlığı ve tekabülünü sağlayan bu faaliyetler kasabasının yaşam döngüsünün, ürettiklerinin ve sahip olduklarının değerlere yansımaları olarak görülmelidir. Bu hususla:

Hayvancılık, kasabanın ilk kurulduğundan günümüze kadar en önemli uğraşlarından biri olmuştur. Herkesin hem kasabada hem yaylada tarlaları vardır. Yaylalar, hayvancılık, çoğunlukla koyun, az da olsa keçi, inek üzerine yapılmıştır. Hayvancılık aynı zamanda kasabanın önemli geçim kaynaklarından biri olmuştur. Hayvanlardan elde edilen peynir, yoğurt, süt ile ihtiyaçları gidermişlerdir.

Eskiden yaylacılık, hayvancılığın yanında yeni bir iş kolu olarak da kevinciliği beraberinde getirmiştir. İnsanlar yaylada hem hayvanlarını olatıp onlardan gelir elde ederken diğer taraftan geçimlerini sağlayabilmek adına Gümüşler Beldesinin yaylalarında, dağlarda bol olan kevenleri söküyor, hazırlıyor ve bunu eşek veya atlarla ıslah ederek Niğde İl Merkezi'ne götürüyordu. İl merkezinde fırınlara satarak buradan belirli bir gelir elde ediyor ve bu gelire de şehirdeki giyim, kuşam, yakacak gibi köyde elde edilemeyen, üretilmeyen ihtiyaçlarını karşılıyorlardı.

Bu arada hayvancılık birinci sırada geçim kaynağıyken, hayvancılığın yanında rençberliği (çiftçilik) de beraberinde getirmiştir. Bu süreç içerisinde hayvancılığa bağlı olarak ekim alanları da çoğaltılmış, hayvancılığın yanında ikinci önemli olarak rençberlik ön plana çıkmış ve buradan hareketle yeni yerleşim yerinde bahçe işleri artmıştır. İlk üzüm bağlarıyla oluşmuş, bostan kapuz tarlalarıyla geliştirilmiş, günümüze gelinceye kadar bu daha çok bağ, bahçe olarak devam etmektedir.

Resim 8: Yaylalar ve yaylacılık

Bağ, bahçe işlerinin hayvancılığın yanında gelişmesiyle birlikte ilk elma fidesinin Niğde'den getirilerek dikildiği rivayet edilmektedir ve bu fidenin gelmesiyle beraber süreç içerisinde elma fidanları dikilip çoğaltılmış, bu çoğaltılmanın sonucunda ortaya çıkan ürünün köyde yaşayanlar tarafından kabulünün yüksek olması, köylünün elmacılığa dönmesi yönünde bir dönüşümü sağlamıştır. Bazıları bunun üzerinden hem Niğde'de hem de başka şehirlerde yatırımlar yapmıştır. Yatırım yapan aileler güçlenmiş zengin olmuşlardır. Bu ailelerden bazıları, Akdoğanlar, Çaymazlar'dır. Bunlar daha fazla meyve satan daha fazla güçlü olan, o dönemde Niğde'ye yatırım yapan zenginlerdir.

Günümüzde bahçecilik hızla gelişirken, elma üretiminin yanında ürün çeşitliliğine gidilmiştir. Elmanın yanında kiraz, kayısı, vişne üretimi de süreç içerisinde çoğaltılarak devam etmektedir. Bu tarım ve hayvancılık gelişmesiyle birlikte bu kadar geniş yelpazede hayvancılık ve bahçecilikle uğraşılmasına rağmen bunun pazarlamasıyla ilgili kasabamızda mekânlarının oluşmamasının sebebi kasabanın il merkezine yakın ve ulaşımının kolay olması önemli bir rol oynamaktadır. İnsanlar şehirde bunu değerlendirip şehirde satmanın daha karlı olduğu, daha kolay olduğu kanaatine varmıştır. Bunun yanında halk topladıkları meyvelerini toplu olarak tüccarlara satmaktadırlar. Ticaret bu noktada gelişmiştir.

Gümüşler 'de ekonomik çeşitlilik açısından değerlendirildiğinde bu değeri en anlamlı kılan kasabada son dönemde yapılan arıcılık faaliyetleri önemli yer tutmaktadır. Yaylalarda arıcılık yapan yaklaşık on- on beş tane aile vardır. Kasabanın endemik bitki örtüsünün aromatik güzelliğinin ticarete döküldüğü arıcılık yeni yeni gelişmeye başlarken aynı zamanda kasabanın ekonomik ve ticari hayatına önemli katkılar sunmaktadır.

Eskiden başta elma olmak üzere, meyveler evlerin bodrum katlarında ya da özel yapılmış ambarlar ya da kilerlerde saklanırken, günümüzde soğuk hava depoları şeklinde muhafaza edilme ve kullanma yoluna gidilmektedir.

Resim 9: Soğuk Hava Depoları

Gümüşler kasabasının ekonomik hayatında önemli bir yere sahip olan ve tarımcılığın gelişmesinde bir dinamo görevi üstlenen Gümüşler Barajının yapımı ve işlevi konusunda şu bilgileri paylaşmakta fayda vardır. Gümüşler Barajı, Niğde ilinde, Gümüşler Çayı üzerinde, 1960-1967 yılları arasında sulama amacı ile inşa edilmiş bir barajdır. Toprak gövde dolgu tipi olan barajın gövde hacmi 560.000 m³, akarsu yatağından yüksekliği 25 m., normal su kotunda göl hacmi 3,74 hm³, normal su kotunda göl alanı 0,47 km²'dir. 400 hektarlık bir alana sulama hizmeti vermektedir. Kurulduğundan günümüze kadar beldenin yeşil kalmasının hem insanların gündelik hayatında dinlenme, eğlenme, gezme (mesire yeri) olarak kullanılmasındaki rolü hem de bereketli toprakların amacına uygun ürünler vermesini sağlamadaki rolü açısından barajın ekonomik ve sosyal rolü yadsınamaz. Bu rolünü sadece belde insanına değil, yakın çevresindeki insanlara da önemli katkı olarak sunmaktadır.

Günümüzde yaylalar daha çok ceviz ve badem ağaçlarının yetiştiği bir yere dönüşmektedir. Bu dönüşüm elmacılıktan çeşitliliğe giderken önemli bir uğraş ve geçim kaynağı olmaktadır.

Elmacılık geçmişte çok yaygın olmasına rağmen günümüzde önemini korumakta birlikte ürün çeşitliliği de önemli olmaya başlamış, özellikle ceviz, badem çilek gibi endüstri ürünleri ve çeşitliliği kasabanın ekonomik hayatında belirleyici olmaktadır.

Yakın dönemin beldemizde önemli endüstri ürünlerinin yetiştirme ve pazarlama üssü durumundadır. Doğrudan başka ülkelere ihraç edilen çilek üretimi “Niğde’nin gözdesi” sloganıyla üretimine hız kazandırıldığı 750 dekar alanda yaklaşık 2500 ton üretildiği bir coğrafyadadır. Bu haliyle çilek üretimi son turfanda hasadı şeklinde yapılmakta, sadece beldenin değil, kentin ekonomisine mesafe kat ettirdiği bir gerçektir. Gümüşler beldesi bu ve benzer endüstri ürünlerinin projelendirilip üretimi yapılabileceği önemli bir araziye sahiptir. Kirazcılıkta son dönemde çilekle birlikte önemli bir meyve yetiştiriciliği olarak yer almaktadır.

Bahçe tarımı ve hayvancılık faaliyetleri yerleşmenin temel ekonomisini oluşturmakla birlikte, Niğde Şehri’nin yakınında bulunması nedeniyle kasabada ikamet ettiği halde Niğde’de çeşitli işlerde çalışanlar bulunmaktadır. 1990 yılı DİE verilerine göre faal nüfusunun %66’sı doğal hammadde üretimi sektöründe faaliyet göstermektedir. 2002 yılı İl Tarım Müdürlüğü verilerine göre ise; yerleşmede mevcut ailelerin %76’sı tarım faaliyetleri ile ilgilenmektedir. 2586 (2000) nüfusu barındıran yerleşmede, 25 kadar ticari işyeri bulunmaktadır. Büyük oranda ticari işyerleri ile ikamet alanları ayrılmamıştır. Ana cadde üzerindeki iki katlı binaların alt katı ticarethane olarak kullanılmaktadır. (Toroğlu, 2006, s.367)

Günümüzde manastırın karşısına belediye tarafından kafe açılması, sosyal hayatı kısmen de olsa değiştirdiğini, insanların oraya gelip gittiğini orada oturduğunu ve böylece manastırda hemhal olmasını sağladığını, gelen insanların da sadece Manastırı ziyaret edip giden değil, orada oturup kasabanın ticaret hayatına katkı sunacağını bir takım şeyler olduğunu, bu noktada özellikle kasabanın çehresinin değiştiği, ticaret hayatının yanında sosyal ve kültürel hayatının da zenginleştiği görülmektedir.

Resim 10: Son dönem sosyal donatı (Belediye Kafeteryası)

Günümüzde yine yapımı devam eden ve yayla yolunda faaliyete geçecek olan, gümüşlerin su kaynaklarının değerlendirilmesi açısından önemli olması hasebiyle, alabalık ya da balık yetiştirileceği binaen belediyenin orada büyük bir tesis kurduğu, hem gündelik üretim satım hem de insanların restoran, hizmet alma şeklinde tesislerin yapıldığı, tesislerin etrafına insanların piknik yapabileceği, eğleneceği sosyal donatılarla kuşatıldığı bir mekânlar oluşturmaktadır ki bu da gümüşlerin ticari hayatına

özellikle katkı sunacaktır. Bu tesisler tam kapasiteyle üretime geçtiğinde sadece Gümüşlere değil, Niğde kent merkezinde yaşayanlarında uğrak yeri olacaktır. Kasaba da yaşayan işsizlik sorununa da ciddi katkılar sunacaktır.

Resim 11: Başkan ve Balık Tesisleri

Resim 12: Sosyal Donatılar (Düğün ve Spor Salonu)

Resim 13: Başkan ve Balık Tesisleri

Gümüşleri bir destinasyon olarak ele aldığımızda gelen insanların bu lokasyonda, bir gününü geçireceği, sosyal donatıları, gezinti mekanları oluşturamazsak insanların ekonomik olarak kasabaya katkısını sağlayamayız. Dolayısıyla Gümüşlerde yapılabilecek en önemli şey, Gümüşleri ziyaret eden, Manastır başta olmak üzere kasabaya gelenlerin bir gününü burada geçirebileceği donatılarda kafe, balık tesisi başta olmak üzere diğer sosyal donatılar ekonomik hayatta önemli olacaktır. Gümüşler bağlık, bahçelik, yaylalık olan, otantik endemik yerleri olan bir destinasyon olarak niteliklerini ön plana çıkarmalı ve ticari faaliyetin odak noktası olmalıdır. Örneğin, endemik olan ve kevencilik dediğimiz şeyin çok önemli bir destinasyon uğraşı olarak kevenciliğin nerelerde yapıldığı, günümüzde bu kevenlerin nasıl ürüne dönüştüğü ile ilgili bir gezi tur düzenlenebilmelidir.

Ekonomide Genel Görünüm

Genel hizmet faaliyetleri dâhilinde kasabada, belediye, ilköğretim okulu, sağlık ocağı, tarım teknisyenliği, tarım-kredi kooperatifi, 2 cami ve PTT şubesi bulunmaktadır. Ayrıca diğer kasabalardan farklı olarak Gümüşler manastırı ve öğren yeri turizm faaliyeti alanı olarak ortaya çıkmıştır (resim 14). Tarım İl Müdürlüğü'nün 2002 yılı verilerine göre kasaba, 5685 dekarı elma üretimine ayrılmış olarak 5829 dekar bahçe alanı, ayrıca 350 kadar büyükbaş ve 7250 kadar küçükbaş hayvan varlığına sahiptir. Tarım ve

hayvancılık faaliyetlerinin yerleşmenin strüktürü üzerindeki etkisi açık olarak izlenebilmektedir. Vadi içi ve yamaçlarında yer aldığından meskenlerin büyük kısmı bir ve iki katlıdır. Sahip olduğu 873 binanın %42'si tek katlı, %56'sı 2 katlı, %2'si 3 ve 4 katlı binalardan oluşur. Geleneksel meskenlerde nerdeyse bütünüyle taş malzeme kullanılmış olup, bütünüyle toprak düz damlıdır. Bina sayımı verilerine göre binaların %67'si doğal taş malzeme ile inşa edilmiştir. Geri kalanlarda ise briket ve tuğla kullanılmıştır. Kasaba kolay işlenebilir tüflerin oluşturduğu büyük taş ocaklarına sahiptir. Meskenlerde ihtiyaca göre zamanla inşa edilmiş eklentilere rastlanır. Hayvancı ailelerin meskenleri ahır, samanlık ve avlu gibi eklentilere sahip iken, meyveci ailelerin ambarları evlerde eklenti olarak görülür. 368 Mevcut durumuna göre yerleşme iki parçalı bir görünüm arz etmekte olup, meskenler genellikle toplu haldedir. Yerleşmedeki yeni gelişim alanları daha ziyade yerleşmenin eski nüveleri arasındaki boşluk alanları ile Niğde-Kayseri yolu arasındaki uygun sahalardır. (Toroğlu, 2006, s.367)

Resim 14: Gümüşler Kasabası ve fonksiyon alanları

4.1. Turizm

Manastır Gümüşler Kasabasının üzerinde ve ondan önce belirleyici bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Varlığı ekonomik hayatın tüm veçhelerini etkilemektedir. Aslında ekonominin üzerinde belirleyiciliği söz konusuysen, en önemli fonksiyonu ticari bir unsur ihtiva ettiğinden ekonomik hayat başlığı altında ancak diğer unsurlardan daha geniş olarak ele alma ihtiyacı duydum.

Resim 15: Gümüşlerin gözbebeği Manastır'dan genel görünüm

Gümüşler manastırı, ticarete en önemli gelir getiren tarihi bir unsurdur. Gümüşler kasabası Niğde merkezin 8 km uzağında bir yerdir. 1200 yılı aşmış yer altı şehri ile 1200 yılı aşmış geçmiş, yer altı şehri ile Gümüşler manastırı kendine has özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Gümüşler manastırı içerisinde birçok yaşanmışlığı ve gizemi taşıyan tarihi bir yerdir. MÖ. 7. ve 11. yy' ların da başlayan yerleşimler burayı bir kültür hazinesine dönüştürmüştür. Belki de Kapadokya bölgesinin yegâne eserlerinden bir tanesi Gümüşler Manastırı. 7. ve 8.yy'larda duvar resimleri yasak olduğundan duvar kabartmaları ile süslenmiş manastırın içindeki bazı duvarlar. Zamanın insanlarındaki ruh halini en iyi yansıtan kabartmalar oldukça ilgi çekicidir. Duvar süslemeleri yasak olduğundan bu süslemeler 10 ve 11. yy da başlamıştır. En meşhur ve dünyada bir ilk olduğu söylenen gülümseyen Meryem Ana freski burada bulunmaktadır. En üstte Hz. İsa sağında iki melek İncil yazarlarının sembolleriyle İsa ve Havarilerinin ve klise babalarının resmi yer almaktadır. En önemli resim ise gülen Meryem Ana resmi.

Kapadokya'da kayaya oyulmuş pek çok manastır bulunmaktadır ve bazı bilim adamları bunları yemekhaneli (trapezalı) ve açık avlulu olmak üzere iki grupta ele almaktadırlar. Gümüşler Manastırı ikinci grup dâhilindedir. Manastırın en önemli yapısı, kompleksin kuzeyinde yer alan kilisedir. Dört serbest destekli kapalı Yunan haçı planlı kilisenin kuzey haç kolunun kuzeyinde iki mezar nişi, naosun batısında beşik tonoz örtülü iki giriş mekânı bulunmaktadır. Manastır da yer alan diğer mekânların pek çoğunun işlevi bilinmemektedir.

Kilisenin duvar resimlerinde en az üç farklı ustanın çalıştığı düşünülmektedir. Ana apsisteki üç şerit halindeki resimlerin en üstündeki Tahtta İsa, sağında iki melek, İncil yazarlarının sembolleri ile Desis sahnesinde yer alan Meryem ve havariler, en alttaki şeritte ise Kayserili Büyük Basileios, Nysa'lı Gregorios, Nazians'lı Gregorios gibi kilise babalarının resimleri yer almaktadır.

Kuzey haç kolundaki Meryem'e Müjde, İsa'nın doğumu ve Tapınağa Takdimi sahneleri ile Vaftizci Yahya ve Aziz Stephanos figürleri ikinci bir sanatçının elinden çıkmış olmalıdır. İç narteksten naosa giriş kapısının güneyindeki Meryem ve çocuk İsa ile iki yanlarındaki baş melekler Gabriel ve Mikael figürleri üçüncü sanatçıya aittir. Narteksin üstündeki bir odanın duvarlarında Kapadokya'da örneği görülmeyen, av sahneleri, çeşitli hayvanlardan oluşan bir kompozisyon dikkat çekmektedir. Kapadokya'daki pek çok kilisede olduğu gibi, Gümüşler Manastırında da duvar resimlerinin ikonografik ve üslup özelliklerine göre yapılabilmektedir. Kilisedeki resimlerin bu özellikleri ve karşılaştırmalı değerlendirmeler yöntemi ile 11./12. yy.'lara tarihlendirmek mümkündür.

Resim 16: Manastır'dan iç kesitler

5.Kültür Hayatı

Gümüşler Beldesinde, kültür hayatını ele alıp incelerken beldenin geçmişten günümüze, gündelik yaşamından başlayarak kayd-ı hayat süresince sosyal, beşeri ilişkilerin ortaya çıkardığı gelenekle örflenen tutum, inanç ve değerlerinin davranışlarına dönüşümünü açıklamaya çalıştım. Açıklama yaparken en önemli faktör aile olduğu için aileden başladım. Sırasıyla, eğitim, sağlık, oyunlar, düğünler, yemekler, türkü, ninni ve maniler, cenaze törenleri, yağmur duası ve ziyaret yerleri, bayram günleri, giyim-kuşam, günlük ve mevsimlik işler olmak üzere on iki başlık altında geçmiş ve günümüzü kıyaslayarak aktarmaya çalıştım.

Aile, kasabamız geniş aileden çekirdek aileye geçişin iç içe olduğu ve kan bağının hala statüdeki belirleyiciliğinin tartışmasız kabul edildiği ataerkil bir özellik arz

etmektedir. Günümüzde dahi, insanlar ilişki kurarken kendisini ailesi ve onun ismi üzerinden ilişki kurarak yaşamlarını sürdürmektedir. Aile tanımı geçmişten günümüze sülale içerisinde kendini devam ettirmektedir. Kasabadaki aile tipi erkeğin otoritesine dayanan ataerkil aile tipidir. Baba ailenin reisidir ama günümüzde iletişim ve şehirleşmeyle birlikte kadının aile içindeki konumu biraz değişmiştir. Aile işlerinde ve ailenin iç işleyişinde, otoriterin kullanımında genellikle kadınlar önemli rol oynamaktadır.

Eğitim; eğitim tarihini yazılı kayıtlar üzerinden okulun varlığı üzerinden açıklamaya çalıştık. Gümüşler İlk Okulu, 1938 yılında Eskigümüş'te açılan bir ilkokul ile başlamıştır. 1957 yılında yaşanan sel felaketi sonrası kurulan Yenigümüşte 1986 yılında da bir ilkokul açılmıştır.

Bu okullar 1990 yılında kasabanın ortasında yeni yapılan bir okulla birleştirilmiştir. Yapılan bu yeni binalarda bir ilkokul bir de ortaokul hizmete açılmıştır. 1997 yılında ise bu okullar ilköğretim olarak birleştirilmiş ve eğitime Gümüşler İlköğretim Okulu olarak devam etmiştir.

2012/2013 ders yılı başında kanun değişikliği ile ilkokul ve ortaokul tekrardan ikiye ayrılmıştır. 2015 yılında yapılan genel tadilatla eski olan binamız yenilenmiş şu anki haline kavuşmuştur. 24.08.2016 tarihinde ise Niğde Valiliğinin vermiş olduğu kararla okulumuzun adı değiştirilerek Gümüşler Şehit Nail Akdoğan Ortaokulu olmuştur.

Okul, sadece eğitim faaliyeti değil, insanların şehirleşmesinin ve sosyalleşmesinin vazgeçilmez belirleyicisidir. Eğitim hayatı ortaokuldan sonra lise ve daha üst aşamaları Niğde il merkezi ve diğer kentlerde devam etmektedir.

Resim 17: Gümüşler 'de Eğitim Hayatı

Sağlık, kasabamızda modern dönem öncesi sağlık hizmetleri köyde geleneksel olarak habitat bilgisine sahip olan, şifacı diye tanımlanan kişiler tarafından yapılırdı. Bu kişiler, yerel otları toplayarak bunlardan ilaç yapar, çeşitli hastalıkların iyileşmesinde kullanırlardı. Ayrıca bir yerleri kırılan, incinen, çıkan insanlar ise kırıkçı ve sımıkçı dediğimiz kişiler tarafından tedavi edilirdi. Yine zührevi ve benzeri hastalıkların tedavisinde ocak dediğimiz aileler vardı. Bu aileler okuma ya da nebatat kullanarak

tedavi ederlerdi. Günümüzde bu tedavi şekilleri azalsa da kısmen kabul görmektedir. Modern dönemde ise her türlü tedavi hizmetleri köyde önceleri sağlık evi ve sağlık ocağında, burada tedaviye cevap alınmazsa il merkezi, devlet hastanesinde; ileri derecede hastalıklar içinde tıp fakültelerinde yapılmaktadır.

Resim 18: Önemli tedavi merkezi, Sağlık Ocağı

Kasabadaki oyunlar, Geçmişte çocuklar ya da büyükler mert değnek, kale, saklambaç, uzuneşek, beştaş, on beştaş, bilye, sek sek (kipi kipi), , ara kesme, yakan top oynarlardı. Bir örnekle açıklayacak olursak;

Eskiden erkekler enek oyunu oynarlardı. Cevizleri toplarlardı, çöp dikerlerdi, çöpün üzerine para koyarlardı, geriden ceviz atarlardı. Eğer o parayı daireden çıkartılırsa, vuran oraya geçerdi. Bu oyunu kasabadaki Tatacı çok güzel oynardı. “Akif ağanın küllüğüne atmışlar, git oradan al” derlerdi (dalga geçerlerdi, vermek istemedikleri için). Günümüzde ise yukarıda adlarını yazdığımız ve bir örnek verdiğimiz oyunlar artık çok nadir oynanmakta, bunların yerini televizyon ve telefon almaktadır. Günümüzde ise artık mahalle oyunları yerini telefonlarda oynanan oyunlara ve sosyal medyaya bırakmıştır.

Evlenme(düğün, sünnet düğünü), bu ritüellerin meydana gelmesinde kıyasın en fazla olduğu değişimin zaman zaman başkalaşmaya evrildiği olguları görmek mümkündür. Buradan hareketle bu gelişmeleri elimden geldiği kadar olduğu gibi aktarmaya gayret gösterdim.

Eskiden evlenmeler görücü usulü yapılmaktaydı. Evlenen kişilere söz hakkı verilmiyordu. Günümüzde ise evlenecek kişiler birbirleriyle anlaşıp karar verdikten sonra büyükleri ister ve böylece evlenirler.

Evlenme yaşı eskiden kızlarda 14-25, erkeklerde 20-30 yaş arasındır. Erkeklerde askerliğini yapması ve bir işinin olması önemlidir. Günümüzde evlenme yaşı da

uzamıştır. Erkek, kızda kendini maddi ve manevi hazır hissettikten sonra evlenirler. Eğer erkeğin bir işi yoksa kırsal kesimde erkeğin bir yakını tarafından karar verilerek evlendirilir.

Eskiden kız seçiminde, oğlana danışılmaz, kızı oğlanın ailesi ve büyükleri seçerdi. Kızında ailesi onaylarsa bu iş gerçekleşirdi. Eğer kız tanıdık, bilindik birisiyse kız görülmeye gidilmezdi. Eğer kız tanıdık değilse öğleden önce ya da öğlen kıza bakmaya giderlerdi. Eğer beğenirlerse “akşam oğlan gelip bakacak” denirdi. Oğlan giderdi, o da beğenirse dünürlüğe devam edilirdi.

Geçmişte kasabada Yenigümüş ve Eskigümüş arasında genelde kız alınıp verilmezdi. Aralarında şiddetli yarışma vardır. Ama günümüzde bu çatışma azalmış, karşılıklı kız alınıp verilme yoğunlaşmıştır. Kasaba içi evlilikler mevcuttur. Farklı illerden ve çevre köylerden de kız alınıp verilmiştir ve verilmeye devam etmektedir.

Kız istemede kız tarafının yakınlarından en büyükleri seçilirdi. Oğlan tarafı da bu kişiden kızı isterdi. Kız tarafı hemen onaylamazdı, “biz bir düşünelim, danışalım” derlerdi. Kız verilmeyecekse hemen orda bu iş olmaz diyerek kesin cevap verirlerdi. Bir de kızı bitirdiklerinde(söz kesildiğinde) kahve pişirilirdi (kahveler içildikten sonra kahvenin karşılığında, kahve bardağının içine oğlan tarafı para koyardı. Çünkü önemli ve sürekli bulunmayan bir içecekti).

Eskiden nişan ile söz kesme bir olurdu. Diğer adıyla bu törene “ağz tadı” denilirdi. Ağz tadına iki tarafında yakınları, komşuları katılırdı. Eğer oğlan tarafının maddi durumu iyi ise altın takarlardı. İki taraf bir araya gelerek verilecek başlık parasını, takılacak takıyı, alınacak eşyayı konuşurlardı. Günümüzde başlık parası kalkmıştır. Daha çok altın takılar istenmeye başlamış, zaman geçince artık bunlara da rağbet edilmemiştir. Ne alırsanız alın, herkes ne alırsa kendine alacak gibi düşünceler hâkim olmaya başlamıştır. Son yıllarda ise evlenecek kişiler altın takılardan çok ev eşyası almaya yönelmiştir. Mutfak ile yatak odasını kız evi; misafir odası ile oturma odasını oğlan evi almaktadır.

Nişan öncesi, nişan hazırlıkları için şehre gidilir, gerekli olan şeyler alınır. Kızın nişan elbisesini oğlan tarafı, oğlanın nişan elbisesini kız tarafı alır. Çamaşır alınır. Oğlanın maddi durumuna göre kıza altın takılar alınır. Kız alınan o takıları nişanlılık boyunca takmak zorundadır.

Nişanda misafirlere lokum, bisküvit (bisküvi) ikram edilirdi. Nişan masraflarını oğlan tarafı karşılar. Bütün bu evlilik öncesi hazırlıklar bittiğinde düğün için karar verilir. Düğünün günü, zamanı belirlenir. Düğün için hazırlıklar, alışverişler yapılırdı. Oğlan tarafından kaynana, kaynata, görümce, emmilere, dayılara, teyzelere, eltilere bohça yapılırdı. Kız tarafından da aynı şekilde yakın akrabalara bohça yapılırdı. Aynı zamanda sağdıç içinde bohça yapılırdı.

Otorite kaynananın, kayınbabanın elinde bulunmaktaydı. Nişanlanan gelin kaynanasına karşı susardı, sesini çıkarmazdı.

Mustafa Uçar anlatıyor: *Balikesir’den bir başçavuş gelmiş, burada bir kız hoşuna gitmiş. Kızı oğluna bitiriyor(birlikteliklerini sağlıyor). Ertesi gün kız evine geliyorlar, gelini ziyaret etmek için. Geldiklerinde, gelin hiç konuşmuyor. Sorulan cevaplara kısık sesle, kısa cevaplar veriyor. Oğlan evi kıza, hasta zannediyorlar, kusur var zannediyorlar. Sonra evdekiler anlıyorlar bunların adetten haberi olmadığını. Sonra gelinin kardeşi: “Burada bir adet var gelin kız, kaynanasına kaynatasına karşı*

konuşmaz” diyor. Bu sefer başlıyorlar gülüşmeye. Kaynana “ilahi gelin bende zannettim ki sen hastasın” diyor.

Eskiden nikâhlar saklı, gizli yapılırdı. Nedeni de herhangi birinin haberi olurda, nikâh kıyılacağı zaman, cebinde bir bıçak açar kapatırsa, bağlarsa ya da tırnak makası açar kaparsa, karı koca birleşemezlerdi çünkü bu ritüelin yapılmasıyla evlenecek kişilerin nefislerinin köreleceğine inanılırdı. Ama bu inanç zamanla işlevini yitirmiş ve ortadan kalkmıştır.

Düğünden bir gün önce gelin ve yakınları hamama giderdi. Hamam masraflarını ise oğlan evi karşılardı. Hamamdan gelince gelin kıza fes takılırdı. Daha sonra düğün sahibinin yakınlarından biri halkı düğüne davet ederdi, bu kişiye de “okucu” denirdi.

Düğün anlatılanlara göre, eskiden 4 gün olurdu (daha sonra 3 gün, günümüzde ise 2 gün olmaktadır) . Genelde düğünler kışın olduğu için ağıllarda (çardaklarda) olurdu. Ahırda bulunan yem yalıklarını ters çeviriler, oturak yaparlardı. Düğün cuma öğleden sonra başlardı. Kadınlar düğün yemekleri yapardı. Etli nohut, sulu köfte, yaprak sarması, karnıyarık, bamya, borani gibi düğün yemekleri yapılırdı. Kız evine erkenden defci gelirdi. Köyün defcisi Ali Osman Ağa ve defci Fatma’ydı. Ali Osman ölünce yerine Güllüceli Necip geçmiştir.

Cumartesi ikindiden sonra çalgıyla kız evine giderlerdi. Önde çalgıcılar(tam çalgı), arkasında erkekler, arkasında çocuklar, en arkada da kadınlar yayan(yürüyerek) giderlerdi.

Pazar günü sabah damat arkadaşlarıyla birlikte hamama giderdi. Hamamdan geldikten sonra hazırlanıp gelin almaya giderlerdi. Saat 10 da gelini almaya giderler, gelini alır gelirlerdi. Gelin damadın evine girerken testi teperdi. Düğün kurulurken daha önce düğünlerde damatlara foter şapka giydirirlerdi. Damat olduğu foter şapkadan belli olurdu. Köyde bir tane foter şapka olurdu, kim evleniyorsa ona takılırdı.

Gelin ve damatla ilgili olarak düğün merasimleri yapılırken düğün devam eder, pazar günü ise: Damat yatsı namazına giderdi. Namaza gitmeden gerdeğe girilmezdi. Hatta camiye gittiğinde damadın ayakkabısını saklarlardı. Ve o zamana kadar gelinle görüşmezdi. Damat, yatsı namazını kıldıktan sonra hoca yanına çağırırdı ve damada 32 farzı, İslam’ın şartını, İmanın şartını sorardı. Bu yüzden damat bunları önceden ezberlerdi. Şayet bu şartlar bilinmezse şöyle bir inanç vardı, bunların bilmeyenin nikâhı geçersiz sayılacağına inanılırdı. Sonra yatsıdan çıktılarında toplu olarak “allahuekber allahuekber la ilahe illahu vallahu ekber “ diyerek toplu olarak gelinin kapısına kadar gelirlerdi. Orada hoca dua okurdu, toplananlar “âmin” derdi. Dua bitince damadın arkadaşları damadın sırtına vurarak gerdeğe gönderilerdi. Burada sağdıçta damadı korumaya çalışırdı. Toplulukta kapıda beklerdi. Gerdek olunca havaya silah atılırdı. Ondan sonra lokum bisküvi dağıtılırdı. Kaynana sevinirdi. “Sorun yok, gelini aldık, evlendirdim” diyerek.

Gelin ve damat bu ritüelleri aynı takvim içerisinde gerçekleştirir ve bu gerçekleştirme faaliyeti tümüyle düğün adı organizasyonu ile tanımlanırdı. Düğün, pazartesi yüz açımı olarak devam eder, bu ritüelden bir yanı sıra çeyiz ve gelinin fiziksel durumu kontrol edilirken, kontrolü sağlayan en önemli olay, gelin ortaya çıkarılır, oynatılır ve böylece düğün biterdi.

Gümüşlerde lokum ve bisküvisiz düğün olmaz.

Eskiden bir kız gelin olduysa gelin olduğu evden bir daha çıkmazdı. Geri anne evine dönülmezdi huzursuzluk olsa da. Gelinlikle girdiğin evden kefeninle çık denirdi. Eskiden gelin, her ne şekilde olursa olsun damadın anne babasının yanında otururdu.

Sünnet düğünü, hem ailenin, neslinin devamı noktasındaki erkek çocuğuna bakışı hem de anne ve babanın saygınlığı ve statüsünün artışı açısından en önemli törenlerden birisidir. Bir yandan çocuk erkeklığe adım atarken, diğer taraftan aile içi ilişkilerinin yeniden tanzimini sağlayan önemli bir ritüeller toplamıdır. Düğün öncesi kirve seçimi, davetiye ve düğünde gelen misafirlerin ihtiyaçlarını karşılayacak tedarikler yapılır, günler süren hazırlıklar olurdu. Düğün başladığı andan itibaren ise davul zurna ile birlikte köçek gelirdi. Bazıları mevlit ritüelleri üzerinden merasim yaparken, bazıları davul zurna merasimi olarak yapardı. Kirvelik bu noktadan kuşaklar arası devam eden saygın, dostluğa ve güvene dayalı, yer yer kan bağının da önüne geçen bir gelenek olarak geçmişten günümüze kadar devam etmektedir.

Köye has yemeklerimiz, ikram yemekleri olarak da bilinen düğün, bayram, kandil ve önemli günlerde hem gelen konuklara hem de o günün anısına genel olarak: Yaprak Sarması, Lahana, Sulu Köfte, Karnıyarık, Bamya, Etli Fasulye, Boranı yapılır.

Türkü, mani ve ninniler, Beldemizde geleneksel kültürün edebi dilde söylendiği ve kuşaklar arası aktarılarak gelen en önemli kültür öğelerinden olan mani, ninni ve ağıtlar önemli yer tutmaktadır. Yazımızda bunlara genişlemesine yer vermeden örneklendirecek olursak:

Yarım Elma yarıştırdık

Bütün elma bölüşürdük

Dertlerimizi üleşirdik

Yarım elma yârdeyken

Bütün elma bendeyken

Gelin ağlaşalım komşularım

Gelin başıma evdeyken

Maydanozum ot değil mi?

Yaprağı dört değil mi?

Ben içinizden gidiyorum

İçinize dert değil mi?

Sarımsağım say içinde

Yürek oynar yay içinde

Gelin ağlaşalım komşularım

Annem ile babam yok içinde

Mezar içinde sarı diken
Dökmez olsun bu diken yollara dökün
Ölüm ile ayrılık değil mi?
Bizim Belimizi büken

Ezelden kalkamadım
Mangalını yakamadım
Kusuruma bakma babam
Hizmetine bakamadım

Geldi gönül geçti gönül
Heybe delik düştü gönül

Karşıdan gelenlere
Gaz koyun fenerlere
Annem beni vermiyor
Askerden gelenlere

Eşin mezarımı da varsın bol olsun
Etrafı da lale sümbül dolu olsun
Ben ölürsem de ahbablarım sağ olsun

Mezarımı çayır çimen bürümüş
Sam vurmuş da yaprakları kurumuş
Yedi yıl olduysa da ay gözlüm şimdi çürümüş
Ne dolanırsın mezarı

Küçükten görmedim de anam ata kucağı
Koçyiğitler vatanı da mahpushane damlar bucağı
Bir yıl hapis olmayla da batar mı ocağı

Rıfat Ünlü'nün Beldemize ait önemli türkü sözlerinden bir örnek:

Yabandan gel kara gözlüm yabandan
Güzelim bir danem sevdiğim haydi
Aldım haberini de garip çobandan
Sevdiğim bi danem yeri

Amman yeri yeri
Kostak yeri yeri
Çapraz yeri yeri
Yeri yeri yeri

Kız pınar başına yatmış uyumuş
Güzelim sevdiğim bir danem gel gel
Ela gözlerini de uyku bürümüş
Sevdiğim bi danem yeri

Amman yeri yeri
Kostak yeri yeri
Çapraz yeri yeri
Yeri yeri yeri

Kız pınar başında desti doldurur
Güzelim bir danem sevdiğim haydi
Destinin kulpuna da şahin kondurur
Sevdiğim bi danem yeri

Amman yeri yeri
Kostak yeri yeri
Çapraz yeri yeri
Yeri yeri yeri

Beldemizin önemli şairlerinden İbrahim Dabak: Gümüşler beldesi, kültür hayatı içerisinde yaşanmışlıkları edebi olarak dile getiren önemli şahsiyetlere de sahiptir. İbrahim Dabak bunlardan birisidir. İbrahim Dabak'ın yazmış olduğu şiirler Dr. Nedim Bakırcı tarafından "*Niğde Âşıklık Geleneği ve Niğdeli Halk Şairi İbrahim Dabak*" adıyla 2010 da kitap haline getirilmiştir. Bu da kültürel zenginliğin bir kanıtıdır.

Kitaptan bir şiir örneği:

YÂRİM VAR MI?

Gökyüzünde uçan kuşlar

Hele bakın yârim var mı?

Cevap verin dağlar taşlar

Hele bakın yârim var mı?

Tarladaki kara saban

Koyun güden garip çoban

Size derim yazı yaban

Hele bakın yârim var mı?

Yağmur taşıyan bulutlar

Çamlar çınarlar pelitler

Yayla yapan aşiretler

Hele bakın yârim var mı?

Boz bulanık akan sular

Kıvrım kıvrım giden yollar

Dertli dertli çağlayanlar

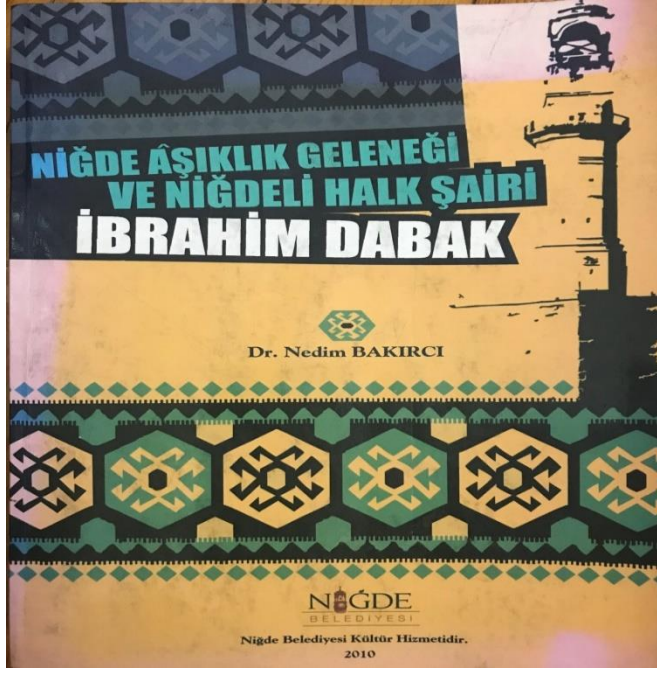
Hele bakın yârim var mı?

İbrahim'im durmaz arar

Kurttan kuştan yâri sorar

Yârsız dünya neye yarar

Hele bakın yârim var mı?

Resim 19: İbrahim Dabak'ın şiir kitabı

Kasabada cenaze törenleri; kasabamızda bir kişi öldüğü zaman ölen kişinin evinde toplanılıyordu. Toplanma ev halkı, yakın komşular ve yakın akrabalarından başlamak üzere, sala verilmesiyle birlikte salayı duyan bütün köylülerin evde toplanmasıyla başlıyordu. Cenaze kalkmadan hocayla birlikte cenaze evinde bir odada 5-6 kişi toplanarak devir kebir yapılırdı. Devir Kebir: Ölen kişi kaç yaşındaysa, yaşından 12 çıkarılırdı (ergenlik yaşı çünkü o zaman kişi akıl balı oluyor). Çıkan sayı kadar para bir keseye konarak oturan 5-6 kişiye sırasıyla ölen kişinin adı zikredilerek aldın, kabul ettin mi? Yani hep düke kabul düke diyerek parayı birbirlerine teslim ederlerdi. Devir bittiğinde o para cenaze sahiplerine verilirdi. Orda oturup bu devir kebirini yapan kişilere de cenaze yakınları tarafından 5-10 TL verilirdi. Bu sebepten dolayı genellikle devir kebir yapanlar fakir insanlar olurdu. Bu devir kebirle ölen kişinin Allah'tan günahlarının affı istenir, günahlarının bedeli ödenmeye çalışılırdı. Daha sonra ölü yatağından alınıp havluya (avlu) çıkarılıyordu. Havluya çıkarılan ölü, sal sehpaşının üzerine konulup ölüyü kazandaki kaynayan suyla, kadınsa kadın, erkekse erkek yıkıyordu. Kazan kaynatmak için yanan ateşe ise etrafın güzel kokması için tütsü atılırdı. Ölüyü yıkayan hoca için ise hediye olarak sırım (bez) verirlerdi. Oradan ölü, sal tahtasının üzerine konularak kefenlenip pamuklanıyordu. Son olarak ölüne üzerine zemberek suyu, güzel koku serpilerek eski kilime sarılıp sal tahtasıyla halk tarafından evinden mezara götürülüyordu. Cenaze birkaç kişinin omuzunda taşınıyordu. Cenaze mezara gidene kadar her 30-40 metrede cenazenin yakını cenazeyi durdurur, ölen kişi kimse, o kişi hakkında “Nasıl bilirsiniz” diye sorulurdu. Halkta “İyi bilimiz” deyip, helallik istenerek devam edilirdi.

Mustafa Uçar anlatıyor: *Bir gün böyle cenaze sürekli durdurulunca adamın birisi kızmış, her durdurulduğunda iyi bilimiz, iyi bilimiz... en sonunda adam demiş ki: Ya söylemeyecektim ama zorla söyletiyorsunuz “hırsızın birisiydi” demiş. Ondan sonra bir daha durdurmamışlar.*

Mezara gelindiğinde, musalla taşına konulan ölü için hoca eşliğinde, cenaze namazı kılınarak yakınları tarafından hazır kazılmış mezarlara konulurdu. Mezar eski bina köşe taşlarıyla kapatılıp açık aralıklar da çamurla kapatılarak topraklarla örtülürdü. Ölünün ayakucuna ve baş tarafına köşe taşı konulup ölü bırakılırdı. Hoca ve halkta dualarını okuyup ölünün yanından ayrılırlardı. Cenazenin kaldırılması sabah saatlerinde başlayıp ikindi vaktine kadar sürerdi. Cenaze gömüldükten sonra tekrar cenaze evine gelinir, orda hoca kuran okur, halkta âmin derdi. Kadınlarda evlerinde yemek yapıp cenaze evlerine götürürdü. Komşuların getirdiği yemeklerle hep birlikte akşam yemek orda yenirdi. Komşu, hısım, çevre ölen kişinin yakınlarını yalnız bırakmaz, bu böyle 3-4 gün sürerdi. 52 gün geçince mevlit okutulurdu. Gelen misafirlere ise ölünün yakınları tarafından yemek verilirdi.

Ölünün elbiseleri ise yıkanır, tazeleri bir fakire verilirdi. Eşyaları verdikleri kişiler, namaz kılan, içkisi, kumarı olmayan kişilere ve genelde hocalara verilirdi. İşe yaramayanlar da yakılırdı.

Günümüzde ise cenaze arabayla götürülüyor. Eskiden ölen kişi gece ölmüşse ya da gömülmeye müsait hava koşulları vs. olumsuzluk varsa bir odada bekletilirdi ve ölen kişinin üzerine demir parçası (bıçak vs.) konulurdu. Şimdi ise ölüler morgda bekletiliyor, morgdan camiye getiriliyor, camiden kaldırılıyor. Sadece helallik almak için son ziyaret olarak evin önüne getirilir, ev halkından ve yakın komşularından helallik alınır. Mezarlar ise hazır tuğlayla yapılıyor, üstüne de betondan kapak dökülüp üstüne diziliyor. Ölünün başucuna ve ayakucuna da mermer taşları dikiliyor. Hazır mezar kalıpları Mermerlerde ölünün ismi, doğum ve ölüm tarihi yer alıyor. Kadınlar ise cenaze evine yemek götürmüyor, sadece baş sağlığı dileyip oradan ayrılıyorlar. Bir hafta ya da on beş gün içerisinde ölünün yakınları tarafından mevlit okutuluyor. Mevlitte de gelen misafirlere genellikle lahmacun(hazır yaptırılıyor), ayrılan dağıtılıyor.

Resim 20: Gümüşler 'de mezar işleri yapımı

Resim 21: Eski ve yeni mezarlıklardan görünüm

Kasabada yağmur duası; uzun süre kuraklık yaşanır ve bu kuraklık ürünlerin yetişmesine, hayvanların beslenmesine ve insanların ihtiyaçlarını karşılamada çok ciddi sorunlar yaratacağı emaresi üzerinden dua hazırlıkları yapılır ve duaya çıkılırdı. Hocayla birlikte duaya çıkılırken köy ahali toplanırdı. Kuraklık tersine dönsün, yağmur yağsın diye hoca cübbesini ters giyerdi. 2 rekât şükür namazı kılınır, gelen kişiler helalleşir, küsler barışırdı. Hoca yağmur duası, ayeti okurdu. Bir ayet geçerken bulunan durum tersine dönsün diye dua için açılan eller ters çevrilirdi. Hocayla birlikte gelen halk dua edip âmin derlerdi. Eğer Allah kabul ederse yağmur yağardı.

Mustafa Uçar anlatıyor: “Ben bu duruma şahit oldum, gereken her şey yapıldıktan, dua edildikten vs. sonra yağmur yağmaya başladı.”

Yağmur duası tamamlandıktan sonra bazen kurban kesilirdi. Kurban parası da köyün ileri gelenlerinden toplanır, eti de fakirlere dağıtılırdı. Ama günümüzde dua edilen yerde kurban kesilip pişirilip orda halka yedirilmektedir.

Köydeki önemli ziyaret yerleri, Evliya Tepesi ve Hüdaverdi Baba mezarıdır. Hüdaverdi Baba'nın mezarı Yenigümüş mezarlığında bulunmaktadır.

Hüdaverdi Baba

Niğde'ye bağlı gümüşler kasabası mezarlığındaki kabrinde yatmakta olan Hüdaverdi babanın asıl adı Hüseyin'dir. 1796 yılında Niğde'nin Uluğaç köyünde dünyaya gelmiş fakir bir ailenin çocuğudur. Küçük yaşta anne ve babasını kaybettiğinden dolayı hayatını başkalarının işlerini görerek, çobanlık yaparak kazanmıştır.

Anlatıldığına göre, köyde Hüseyin'e acıyan hali vakti yerinde birisi onu yanına çoban olarak almış, ona mandalarını ve öküzlerini güttürmüştür. Hüseyin bir gün hayvanlarını güderken, bir manda, üzerine yürümüş ve elindeki meses denilen bir değnekle kendisini korumaya çalışmış, ancak değnek, sallama esnasında mandanın

başına isabet ederek ikiye bölünmüş. Manda kızgın bir vaziyette soba parçasının ardından koşmuş bu sırada korku ile geri geri kaçmakta olan Hüseyin, oradaki bir kuyuya düşmüş. Kuyudan bütün çabalarına rağmen çıkamamış. Yanında çalıştığı adam ve köylüler aramışlar, taramışlar Hüseyin'i bulamamışlar. Kuyuda kaldığı üç gün boyunca yanına gelen bir pir, ona yiyecek getirmiş ve onu beslemiş, sonra da onu bu kuyudan kurtarmıştır.

Hüseyin çalışkan ve dürüst bir kişiliğe sahip olduğundan daha çocuk yaşlarında olmasına rağmen herkesin sevgi ve ilgisini kazanmıştır. Bir gün hayvanlarını götüğü şahıs vefat edince oradan ayrılmak zorunda kalmış ve nihayet 17 yaşındayken Gümüşler Kasabasına gelmiş.

Hüseyin Eskigümüş Mahallesiindeki iki göz değirmenine tozcu olarak girer. Hem tahılların öğütülmesine yardım eder hem de değirmeni bekler. Anlatıldığına göre bir sonbahar günü değirmen, öğütülmeye getirilmiş zahirelerle dolmuştur. Bir akşam, çok buğday öğütülmüş ama ardından yeni buğdaylar gelmiş. Yoğun çalışılmış böyle bir akşamda Hüseyin değirmenin kapısını bastırıp bir köşede uyuya kalmış. Hüseyin gecenin gecikmiş bir saatinde bir gürültüyle uyanır, yeni buğdayların geldiğini düşünür fakat bir de ne görsün, kırk kadar beyaz at, üzerinde yeşil sarıklı, ak sakallı insanlar..! Hüseyin gelen kişileri düşünmekte iken kapı çalınmış ve Hüseyin farkında olmayarak kapının sürgüsünü çekmiş ve kapı açılmıştır.

Hüseyin bir de bakar ki, gelenlerle beraber değirmenin çarkının başında bulunuyor. Buraya ne zaman ve nasıl geldiklerini bilemez. Misafirler ellerindeki pırıl pırıl taslara su doldurmakta, suyu dolduran sıraya geçmektedir.

İlk sıradaki zat: “İç oğlum” diyerek elindeki tastan bir yudum suyu Hüseyin’e veriyor. Ardından, her gelen birer yudum diyerek Hüseyin’e kırk yudum bade içiriyorlar.

Tasından bir yudum veren, değirmenin önündeki çayırılıkta yerini alıyor. En sona kalan pir, Hüseyin’in koluna giriyor. “Gel sende şöyle otur âşık”, diyerek yerini gösteriyor. Hüseyin dairenin ortasında, misafirler ise Hüseyin’in etrafında bir halka oluşturmuşlar. İçlerinden birisi; “Söyle bakalım Hüda’nın verdiği” der. Hüseyin bir şeyler mırıldanır, “ben bilemem diyemem” dese de Pir, “Hele sen bir dene” diyor ve elindeki tastan bir yudum daha veriyor. Hüseyin badeyi pir elinden içmiş ve dili çözülmüştür. Başlıyor söylemeye:

Hamdü sena hakkı, yârânı buldum çok şükür.

Her derdimin lokmanı saranı buldum çok şükür.

Emr-i kaim ismi daim Hakk’a hizmet eylerim.

Kendinin ayeti, ben kur ’an-ı buldum çok şükür.

Kırklar meclisine vardım seyrettim Kaf’tan Kaf’a.

Mısralar ağzından su gibi akarken çok şükür diyen Kırklar; “Hüseyin senin adın bundan sonra ‘Hüdaverdi’ olsun, senin kalbin açıldı, dilin çözüldü, biz gidiyoruz kal sağlıcakla” diyerek oradan ayrılırlar.

Hüdaverdi artık o kadar halkın sevdiği bir insan haline gelmiş ki hayatı efsanelerle süslenmiş ve eskigümüş köyü sakinleri ona köyde güzel bir ev satın almışlar

ve Hüdaverdi'yi o eve yerleştirmişler. Artık, köyde herkes Hüdaverdi'nin ermiş bir kişi olduğuna inanmaktadır. Faik Tuncer'in anlattığına göre, Hüdaverdi, Hacı Osman Efendi ile çok samimidir. Çoğu günlerini beraber geçirmektedirler. Bir gün Cuma namazını kılmak üzere Niğde'ye doğru yola çıkarlar. Yolda Hüdaverdi, "Bugün Cuma namazını Mekke'de kılalım mı?" diye sorar. Osman Efendi saatine bakınca; "Sen daha olmamışsın" der ve yanından müsaade isteyerek ayrılır. Osman Efendi Cuma namazını Niğde'de kıldıktan sonra köye döner. Hüdaverdi'nin evine uğradığında bir de ne görsün!... Ağacından yeni koparılmış bir hurma dalı evde asılı durmaktadır.

Hüdaverdi'nin sohbet arkadaşı Hacı Osman Efendi bir gün hacca gider. Yolcu edenler arasında Hüdaverdi' de vardır. Hacda namaza duran Osman Efendi sağa selam verirken yanında Hüdaverdi'nin olduğunu görür. Sola selam verdikten sonra baktığında Hüdaverdi'nin yok olduğunu fark eder. Osman Efendi hac vazifesini bitirip Niğde'ye döndüğünde yakınları onu karşılamaya gitmiştir. Gelenler Osman Efendinin elini öpmeye yönelirler, o da karşılayıcılar arasında bulunan Hüdaverdi'yi göstererek, "Asıl hacı odur, Hüdaverdi'nin elini öpün" der. O da "Sus kezzap(yalancı)" diye cevap verir.

Yine anlatıya göre, Hacı Osman Efendinin oğlu Jandarma Subayı Necati Efendi hastadır. Yatalak durumda evinde yatmaktadır. O günlerden bir gece, Hacı İbrahim isimli şahıs bir yerden gelmektedir. Köy içindeki derenin içinden geçerken Ferhat Bağında beş altı kişinin ibadet ettiğini görür. Bakar ki hepsi de vefat etmiş kişiler. "Hüdaverdi ve arkadaşları" hacı İbrahim efendinin içine bir korku düşer. Evine gelir, abdest alıp yatar. Rüyasında Hüdaverdi'yi görür "Gecenin o saatinde nereye gidiyordun, ayıp değil mi? Seni bir de aramıza alıyoruz" diyerek azarlar. Osman Efendi nerede diye sorunca da, Hüdaverdi "Oğlu Necati'ye ilaç götürdü." der.

Sabah uyanınca rüyasının etkisi halen üzerinde olduğunu hisseden Hacı İbrahim Efendi, doğruca hasta yatmakta olan Necati Bey'i ziyarete gider. Bir de ne görsün, Necati Bey iyileşmiş ve ayakta gezmektedir. Rüya, Necati Bey'in iyileşmesinde Hüdaverdi'nin vesile olduğu şeklinde yorumlanır. Necati Turgut Göksel "Âşık Emrah" adlı eserinde Hüdaverdi'nin 1867 yılında vefat ettiğini yazmaktadır.

Hüdaverdi Babanın Yenigümüşler mezarlığında bulunan kabrine, değişik niyet ve maksatlarla Niğde ve çevresinden birçok ziyaretçi gelmektedir. Ziyaret esnasında üç İhlas bir Fatiha okunup dua edilmekte ve dilekte bulunmaktadır. (Dündar, 2001 s.48-49-50)

Resim 22: Hüdaverdi Baba'nın ebedi istirahatgahı

Evliya Dede

Gümüşler kasabasının doğusundaki tepede, etrafı taşlarla örülmüş mezarın, tarihi kişiliği hakkında herhangi bir bilgi bulunmayan ancak kasabada Evliya Dede olarak bilinen bir zata ait olduğu söylenmektedir. Bu zatın, geçmişte bir Hristiyan köyü olan Gümüşlere fetih ve irşat için geldiğinde şehit düştüğü ifade edilmektedir. Bu zatın Peygamber Efendimizin soyundan geldiği de söylenmektedir

Evliya Dede mezarı, her türlü haslıktan şifa bulmak, çocuk sahibi olmak ve arzu edilen şeylerin gerçekleşmesi amacıyla ziyaret edilmekte ve ziyaret esnasında dua edilip dilekte bulunmaktadır. Ayrıca mezarın kenarında mum yakılmaktadır. Eskiden mezarın kenarında bulunan çalılara da değişik maksatlarla çaput bağlanmakta imiş. (Dündar, 2001 s.50-51)

Resim 23: Önemli ziyaret yerlerinden Evliya Türbesi

Kasabada bayram günleri, kasabamızda adeta bir şölen havasında geçen bayram merasimini unutmamak lazım. Bayram günleri, yaşlısından gencine hatta en önemlisi çocukların adeta can siper hane, dört gözle beklediği önemli günlerin başında gelmektedir. Evde bayram temizlikleri, dışarda bayram alışverişleri, özellikle çocukların yeni kıyafet ve oyuncak alımında hane halkının ekonomik durumuna bakılmaksızın isteklerini azami ölçüde ihtiyaçlarının karşılandığı, adeta mutluluğun resminin çekildiği günlerdir.

Bu hazırlıklarının, uzun sürmesine neden olan temizlik ve yiyecek tedarikleridir. En önemli yiyecekler burada hazırlanırdı. Haftalar hatta aylar önce başlayan bu hazırlıklar, bayram namazı ile kendini gerçekleştirmeye ve hazırlıkların meyvesini, kişilerdeki mutlu olma yansımasını gösterdiği zamanlardır.

Bayram sabahı, bayram namazını kıldıktan sonra hiç kimse dağılmadan mezara gidilirdi ondan sonra evlerine dönerlerdi. Bir kişi bile bu topluluktan ayrılmazdı. Günümüzde herkes dağılmakta, çoğu mezar ziyaretine arife günü gitmektedir.

Camiden çıkan insanlar evlerine geldikten sonra küçükler büyüklerinin ellerini öper, karşılıklı bayramlaşma olurdu. Kahvaltı yapıldıktan sonra, çocuklar ellerinde torbalarla ev ev gezip şeker toplardı. Çocuklar, torbamı doldurdum diye sevinirdi. Kim para verirse oraya daha çok giderlerdi. Eskiden kâğıtlı şeker çikolatalı şeker yoktu, ahide (Konya) şekeri vardı.

Evlerde kahve yoktu. Kahve sadece zenginlerin evinde olurdu. Günümüzde kahve vazgeçilmez hale gelmiştir. Her gelen misafire içecek olarak kahve ya da çay ikram edilmektedir.

Eskiden büyükler misafir gezmelerini toplu yaparlardı. Mesela bir eve misafir geldi. Sonra ev sahibi de alınır diğer eve gidilirdi. Ev atlanmazdı. Herkese gidilirdi. Ve bu ziyaretler karşılıklı olurdu. Gelen misafirlere tatlı, sütlü ikram edilirdi.

Dini törenlerin yanında kasabanın yaşamında önemli olan bir diğer bayram kutlaması ise ulusal bayramlardır. Cumhuriyet değerlerine ve geçmişten gelen geleneklerine sıkı sıkıya bağlı olan kasabamız halkı, dini bayramlarda gösterdiği hassasiyet kadar ulusal törenlerde de gerek katılım gerekse hazırlanma aşamasında katkılar sunmaktadır. Özellikle 23 Nisan ve 19 Mayıs bu konuda kasabanın birlik beraberliğini gösteren, millet olma şuurunun önemli bir yansımasının adeta göstergesi olarak törenler yapılırdı. Bu törenlerin en önemlileri 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ün Samsun'a Çıkışı ve Gençlik törenleri, en az ikisi kadar önemli olan bir diğer ulusal tören ise 29 Ekim günleri yapılan Cumhuriyetin Kuruluş Yıl Dönümü törenleridir.

Giyim-kuşam; Kasabada insanların giyim, kuşamlarını yaptıkları işler belirlemektedir. Hayvancılıkla, bağ bahçeyle uğraşırken buna göre de günlük giyimleri vardı. Ya da eskiden şehirle bağ sınırlı olduğu ve sürekli çalışıldığı için giyim kuşam önemli değildi. Genelde rahat çalışılabilen elbiseler tercih edilirdi. Günümüzde ise artık okumaya, memur olmaya, işçi olmaya, çalışmaya, esnaf olmaya önem verilmekte, giyim kuşamda bu noktada değişmektedir. Buna bağlı olarak, takım elbise giyilmekte, kravat takılmakta, iskarpin giyilmektedir.

Resim 24: Kasabada geleneksel kıyafet

Geçmişte kasabada erkeklerde giyim, göynek dedikleri atlet üzerine gömlek giyerlerdi. Altlarına, beyaz çizgili don üzerine şalvar giyilirdi. Genellikle kafalarında kasket(şapka) olurdu. Genellikle filikten(keçi yünü) örme çorap giyilirdi. Ayakkabı olarak da yaz mevsiminde çarık, siyah kara lastik, kış mevsiminde ise genellikle uzun lastik çizme giyilmekteydi.

Günümüzde ise mevsimine göre kazak ya da gömlek giyilmektedir. Altlarına da pantolon giyilmektedir. Genellikle günümüzde hala yaşlı erkeklerde şapka takar.

Geçmişte kadınlar ise içlerine pazen dikolta veya içlik giyip üzerine uzun entari(elbise) giyerlerdi. Altlarına da pazen don giyip üzerlerine şalvar çekerlerdi.

Kadınlar da ayakkabı olarak siyah kara lastik, genelde içine de mest giyerlerdi. Çarşıya giderken de çoğu iskarpin giyerlerdi. Kasaba da bütün kadınların saçları kapalıydı ve oyalı yazma örterlerdi.

Günümüzde ise kadınlar pantolon ya da etek üzerin pardösü giymektedirler. Saçları açık kadınların sayısı artmaya başlamıştır.

Eskiden genç kızlar uzun etek giyerken günümüzde eteğin yerini pantolon almıştır. Erkekler eskiden sivri yakalı gömlek ve geniş paçalı pantolon giyorlardı. Günümüzde geniş paçalı pantolonların yerini dar paça pantolon almıştır.

Kasabada günlük ve mevsimlik işler, insanların yapmış olduğu işe göre değişmektedir. Değişen zamanla birlikte kasabada yapılan uğraşlar ve işlerde değişmiştir. İnsanların değişen uğraşları giyim kuşamlarını, ihtiyaçlarını ve geçim kaynaklarını da etkilemiştir.

Kasabada eskiden yaz mevsiminde insanların boş zamanı bağ-bahçe ve hayvancılık işleriyle uğraştıkları için mümkün olmamıştır. İşin doğası gereği, bu işler insanların 24 saatini almaktadır. Kış mevsiminde ise erkekler boş zamanlarında kahvehaneye(gaveye) giderlerdi. Orada çay içip, kart oyunları, domino gibi oyunlar oynarlardı. Kış mevsimindeyse kadınlar evin günlük işlerini yaparlar, hayvanlarla ilgilenirlerdi. Arta kalan boş zamanlarında da çeyizlik el işi, oya, örgü yaparlar ya da misafirliklere gidelerdi. Ama genelde misafirlikler akşam yapılırdı. Tüm ailece misafiriğe gidilir, kadınlar farklı odada erkekler farklı odada otururlardı. Gençlerin ise eskiden akranlarıyla buluşarak yarenlik ettikleri ve çelik çomak gibi bazı oyunlar oynadıkları bilinmektedir. Bunun yanında ev işlerine yardım ettikleri görülürdü. Günümüzde ise daha çok Niğde şehir merkezine giderek, gezmek boş vakitlerini orada geçirmek gibi bir eğiliminin olduğu gözlenmektedir. Ama son dönemlerde internet vb. gibi şeylerin yeteri kadar alt yapısı olması ve yaygın olması, sosyal medyanın varlığı gençleri Niğde'ye gitmesi noktasında kısmen de olsa alıkoyduğu, gençlerin boş zamanlarında sosyal medyada zaman geçirdiği gözlemlenmektedir.

Uzun kış gecelerinde daha çok, komşular gelir, soba başlarında, damlarda hikâyeler, eğlenceler, anılar anlatılırdı. Yaşlılardan, ölümlerden bahsedilir, eskiden olanlar anlatılırdı. Kış aylarında geçirebilecekleri yarenlikler, şakalar yapılırdı, oyunlar oynanırdı.

Günümüzde bu özelliği yavaş yavaş kaybederek, daha çok köyde açılan, kafede, kahvehanede vakit geçirilmektedir. Yaşlılar oraya gelip daha önce evde yaptıkları sohbeti ve buluşma yerlerini kahvehaneler de yapmaktadırlar. Kahvehane sadece oyun oynanan yer değildir. Kahvehaneler, özellikle kırsal kesimlerde, sosyalleşme aracıdır.

İlkbaharda ise kadınlar günlük işlerinin yanında kocalarıyla bağ bahçe işlerine gider, yardımcı olurlardı. Yaz ve güz mevsimindeyse kışa hazırlık olarak daha çok evin ihtiyaçlarını karşılayacak kışlık erzak hazırlama işlemi yaparlardı. Bu işlemi yaparken bazen tek başına bazen de imece usulü, komşular, akrabalarla bir araya gelerek tarhana, bulgur, yufka ekmek, pekmez, etlik yapılırdı. Ayrıca bağ ve bahçe meyvelerinden toplanan meyveler kurutulularak kışlık yiyecek olarak hazırlanırdı. Genel olarak bu meyveler kayısı, ceviz olarak, iğde kurutulularak yapılırdı. Sebzelerden ise biber, patlıcan kurutulur ve köfter yapılırdı.

Eskiden damlar topraktan olur oradan biriken karları atarlardı. Taş yuvaklarla damlardaki toprağı düzlerlerdi. Bu alet toprağı sertleştirirdi.

Günlük işlerin tanzimini yaparken, daha çok insanların geçimlerini nasıl sağladıklarıyla ilgili olarak yaptıkları işlere bakmak gerekmektedir. Burada baktığımızda hayvancılıkla, ziraatla, ticaretle ya da turistik işlerle uğraşanların gündelik işlerini birbirinden ayırabiliyoruz. Bu ayırmada hayvancılıkla uğraşan insanların, daha çok 24 saat usulü yaylacılık ya da kış ve yaz mevsimi olmasına ve hayvan bakımına göre değişmekte,

Ziraatla uğraşanlarında daha çok bahar mevsiminde, ağaçların ya da bahçe ile ilgili şeylerin kıştan çıkmasıyla, bakımına başlayıp hasatına kadar olan hatta hasat sonrası budama, ilaçlamasıyla ilgili olarak rutin değişmektedir.

Ticaretle uğraşan insanların ise gündelik yaşamında büyük oranda hep bir rutinin olduğu, her gün aynı işlemleri yerine getirdikleri, bir farklılığın gözlemlenmediği tespit edilmiştir. Turistik faaliyetle ilgilenenler ise biraz daha sosyal hareketlilik özellikle turizm mevsiminde oldukça artmaktadır.

İnsanlar hayvancılık yaparken, kışlık bakımıyla, hayvanların özel işleri; yün kırkımını, kuzu yetiştirmesini, süt sağımını, pazarlamasını ve satmasını yaparlardı. Burada da iş ikiye ayrılmaktadır. Bir yanıyla hayvanlar baharın ve yazın otlatılarak onun sütünden faydalanıp ürünler elde edilerek geçimini sağlarken diğer taraftan aynı oranda insanlar ziraatla ve tarımla da uğraşiyor. Çünkü havanların kışlık bakımını elde edebilmek için onun yiyecekleri; daha çok buğday, arpa, yulaf, yonca gibi şeyler ekerek, onların hasatını yapıyor, onları biriktiriyor ve depoluyorlar.

Kış hazırlıklarında kadınların en önemli işlerinden birisi kışlık yiyeceklerin temini ve tedarigi konusunda, komşularla, arkadaşlarla yardımlaşarak yufka pişirilmesi, yetiştirdikleri sebze ve meyveleri gerek kurutarak gerekse konservesi yapılarak tedariginin sağlanması; tarhana, içi çıkmış kurusu, reçel, marmelat, salça, pekmez, yaygın olmamakla birlikte köfter işleri yaptıkları görülmektedir.

Kış hazırlıklarında erkeklerde mevsimlik işlerde daha çok odun kesme odun toplama, kışlık yakacak temini, evin bakımı, tadilatı, özellikle varsa hayvanların yiyeceğinin temin edilmesi konusunda işler yaptıkları görülmektedir.

Ziraatla uğraşanların, genelde mevsimlik işleri belirleme noktası çok önemlidir. Bu işler ikiye ayrılmaktadır. İlk olarak, gümüşlerin yerleşik köylüleri, yerleşik uğraşanlar. Bir de dışardan gelenlerin (Adana, Mersin ya da Niğde) yazlık bahçe evleri şeklinde ikamet edenler. Bu faaliyet alanları her iki faktör açısından özellikle güz, kış, yaz ve ilkbahar olarak dörde ayırmak gerekmektedir. Baharın gelmesiyle günlük işlerde bir hareketlilik olduğu, gümüşlerin nüfusunun da arttığını ve insanların, ilk etapta evlerinin içini temizlediği; badana, boya yapıldığı gözlenmektedir. Bunun yanında bahçe ve ağaçların bakımı yapılmaktadır.

Ağaçların bakımı, ihtiyaçları kadar sebze ekme işlerine giriştikleri, daha çok Adana ve Mersin'den gelenlerin, iki ay burada oturdukları için daha çok dinlenme ve rekreasyon amaçlı gündelik ve mevsimlik işlerle uğraştıkları gözlemlenmektedir. Bahçe bakımı ve sebze ekimi hobi olarak yapılmaktadır.

Niğde'den gelenler ise, genelde memur ya da işçi olarak çalışanlar olduğu için sabah işine gidip akşam geri gelip burayı sadece kalacağı bir konut ya da hafta sonu gelip kaldıkları ikamet yeri olarak gördükleri için işler hafta sonuna ya da mesai bitimine göre tanzim edilmektedir. Dolayısıyla gümüşlerin nüfus hareketliliği, bu gündelik işlerin bakımı, hafta sonları ve hafta içleri değişmektedir. Hafta sonu daha yoğun bir iş ilişkisi içerisinde olduğu bağ bahçe işleriyle ve ticaret için Niğde'den gelenler açısından kasaba, Niğde il merkezine yakın olduğu için, ticaret yapan iş yerlerinin satış kapasitesinin düşük olduğu kısmen hafta sonu bir ticari hareketlilik olmaktadır. Ancak yine de insanların belirli ihtiyaçlarını karşılayabileceği, bakkal, fırın vb. işyerlerinin olduğu gözlemlenmektedir. Hatta inşaat malzemesi satan yerler ile bağ bahçe malzemesi satan işyerlerinin olduğu mekânların diğerlerine kıyasla daha çok ticari faaliyette bulunduğu, buralarda bir hareketliliğin olduğu gözlenmektedir. Çünkü kasabada gündelik ve mevsimlik işlerde lazım olan araç gereçlerin satıldığı yerler olduğundan dolaydır.

Eskiden kasabada insanlar hayvancılıkla uğraşanların buna göre de günlük uğraşları, çalışmaları vardı. Geçmişte tamamen üretici toplum modeli ön plandaydı. Kasabada da halk kendi yiyeceğini kendileri üretmekteydi. Halk yaz boyu çalışıp kış için kayıt(ürün) biriktirmekteydi. Küçükbaş ve büyükbaş hayvancılığın yoğun olduğu bu dönemlerde hayvanlardan elde ettikleri süt, yoğurt, yumurta, yağ, peynir, et ihtiyaçlarını karşılardı. Bahçeciliğin gelişmesiyle birlikte birçok meyve de üretmişlerdir. Fazla olan ürünü de satmışlardır. İnsanlar hayvanların ve meyve ağaçlarının gündelik bakımına göre yaşamlarını ayarlamıştır.

Eskiden hayvan sahibi olmak, hayvanlarla uğraşmak daha itibarlıydı. Bağ bahçecilik gelişince hayvancılık itibarını kaybedip bağ-bahçecilik itibar kazanmaya başladı.

Günümüzde ise hayvancılık ve bağ bahçe sahibi olmak, itibarını kaybetti, ticaretle uğraşmak ve memuriyet önemli olarak diğer ikisinin yerini aldı. Bu süreç içerisinde bu önemlilik insanların gündelik uğraşlarını, gündelik yaşantılarını, geçim kaynaklarını, giyim kuşamlarını ilişkilerini de belirler duruma gelmiştir.

Eskiden hayvancılık(büyükbaş-küçükbaş) kasabada yaşayanların geçiminde önemli bir yer tutmaktaydı. İnsanlar evlerinde mutlaka süt ve süt ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir inek buldurmaktaydı. Bu inekler mahallede toplanarak çoban tarafından otlatılmaya götürülüp getirilirdi. Bu rutin insanların gündelik faaliyetini ve işlerini de belirlemekteydi. Hayvanların besin ihtiyacını karşılamak için tırpanlarla ot biçmeye ve toplamaya gidilirdi. Toplanan otlar engel yapılarak, o engeller toplanıp yığın yapılırdı. Eşeklerle, katırlarla o yığını çekerlerdi. Daha sonra öküzün üzerine düven konulup o düveni çevirirlerdi. Bu sayede samanla dene ayrılırdı. Saman olunca onu tınas ederler, rüzgâr çıkınca savururlardı. Bu geleneksel hasat tarımda makinalaşmaya kadar devam etmiştir. Günümüzde ise yukarıda yapılan işlemler makine yardımıyla yapılmaktadır.

Yakacak ihtiyaçlarını karşılamak için uğraşan halk bahçe budaması yapıldıktan sonra oluşan ağacın kabuklarını kavlatırlardı. Ağaçtan dökülen yaprakları (hazalları) süpürürler, tandırda ekmek yaparken tandırlarda yakarlardı. O zamanlar benzinli el motorlarıyla ağaçlara ilaç atılırdı. Ağaçların dibi bellenirdi. Ürün para ettiğinden detaylı olarak bahçelere bakarlardı. Hasat zamanı da herkes bahçelere gider, meyveleri toplardı. Hayvancılık ise yan gelir olarak yapılırdı. Bu işler bitince eve gelip çıra, gaz lambası

yakarlardı. Gün inmeden yemeklerini yiyip, döşeklerini de (yatak) erkenden yatarlardı. Bir rutin olarak bu döngü son dönemler haricinde kasabamızın yaşamında hemen herkesin yaptığı işler olarak bilinirdi.

Yaylacılık, eskiden yaylaya gidenler yaylada, pınardan su ihtiyaçlarını karşılarlar, pınardan testilerle içme suyu taşırlardı. Yıkanacakları ya da bir şey yıkayacakları zaman pınarın başına ocak yapılır, üzerine herani konulurdu. Yalangıllarla, tezek ve kevenle ocak yakılır, heraninin içindeki su ısınırdu. Yıkanacak bulaşıklar yalangının yaprağı ve külle yıkanırdu. Köyün içindeki halk ise su ihtiyacını karşılamak için suyu köydeki çeşmelerden temin ederdi.

Yayla da kadınlar günlük çamaşır, bulaşık yıkar, sökülen kıyafetleri diker, yemek yapardı.

Resim 25: Mevsimlik bağ ve bahçe işleri

Kültürel hayatımızın içerisinde yaşamımızı renklendiren ve bizlerin manevi hayatla imtihanını sorgulayan, doğal, bize olduğu gibi içsel tepki veren insanların varlığı da yaşamımızda önemli yer tutmaktadır. Halk yordamıyla bu insanlara deliller dense de, gümüşlerin yaşamının tınısının en ahenkli rengini oluşturmaktadır. Bunlardan biri Ahmet Or' dur.

Resim 26: Kasabanın müstesna insanı

Sonuç

Bu araştırma sürecinde şunu anladım ki, bunun yaygın olarak herkeste olduğu kanaatindeyim. Genel olarak insanlar yaşadığı yerlerin, gündelik hayat içerisinde farkında olmadan, o yerin önemi, anlamı, güzellikleri, tarihsel yönü, coğrafi konumu hakkında bilgi sahibi olmadan yaşamaktadır. Bu sosyal gerçeklik insanların rutin ve farkında olmadan yaşadığı ve bu yaşam biçiminin o beldede yaşayanların manevi ve sosyal yönünü olumsuz etkileyen bir durum olarak görülmektedir. Rutin ve farkında olmadan yaşadığı, bu sosyal gerçeklik o coğrafya da yaşayanların manevi ve sosyal yönünü olumsuz etkileyen bir döngüdür. Bu da bir insan olarak bizim manevi ve sosyal yönümüzü olumsuz etkileyen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysaki kişi içinde yaşadığı coğrafyanın tarihini, kültürünü, değerlerini bilse, onunla özdeş olsa ve o bilinçle yaşasa, yaşam daha anlamlı ve güzel olacaktır. Bu manadan yoksun yaşadığımız kanaatindeyim. Benim amacım bu manayı yeniden bir farkındalık olarak tüm Gümüşler sakinlerine, yaşayanlara farkındalığını sağlamak ve onların o mana üzerinden yeniden kendini tanımlamasını, Gümüşleri anlamasına hizmet etmektir.

KAYNAKÇA

ALBERT, G. (1962), Niğde Türk Anıtları, (Çev. Tütenk, A.Akif), Ankara: Bengi Matbaası.

BAKIRCI, N. (2010). Niğde Aşıklık Geleneği ve Niğdeli Halk Şairi, İbrahim Dabak, Niğde Belediyesi.

DÜNDAR, A. (2001). Niğde ve Çevresinde Ziyaret ve Ziyaret Yerleri, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.

ERYAMAN, M. (2020). Niğde Şehri Su Değirmenleri, İstanbul: Göksu Matbaa.

Niğde İl Yıllığı (1967), 1967 yılında Niğde, Ajans- Türk Matbaacılık Sanayii: Ankara.

ÖZTÜRK, İbrahim (2008). Niğde Sancağı (İdari ve Demografik Yapı), Konya: Kömen Yayıncılık.

TOPAL, N., Öztürk, G. (2016). Türkiye'nin Sıhhi İçtima'i Coğrafyası Niğde Sancağı, Konya: Kömen Yayınları.

TOROĞLU, E. (2006). Niğde İli Yerleşmeleri ve Lokasyon Planlaması, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

BALIKÇI, Hanife, (2020, 24, 12). Mülakat (Yüzyüze Söyleşi), Milli Kültür Araştırmaları Dergisi.

CAYMAZ, Recep (2020, 30, 12). Mülakat (Yüzyüze Söyleşi), Milli Kültür Araştırmaları Dergisi.

İNAN, Cevat, (2020, 26, 12). Mülakat (Yüzyüze Söyleşi), Milli Kültür Araştırmaları Dergisi.

UÇAR, Mustafa (2020, 23,12). Mülakat (Yüzyüze Söyleşi), Milli Kültür Araştırmaları Dergisi.